

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Васильківська В. В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного
і фінансового права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Виокремлення спеціальної адміністративної відповідальності військовослужбовців зумовлено тим, що їй притаманною є сукупність певних особливостей, які надають можливість виокремити її як окремий вид адміністративної відповідальності військовослужбовців.

По-перше: при визначенні правових засад спеціальної адміністративної відповідальності військовослужбовців слід мати на увазі, що таку відповідальність було передбачено у КУпАП тільки у 2015 р. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період» [1], яким КУпАП було доповнено Главою 13-Б «Військові адміністративні правопорушення» [а саме: «Відмова від виконання законних вимог командира (начальника)» ст. 172-10; «Самовільне залишення військової частини або місця служби» ст. 172-11; «Необережне знищення або пошкодження військового майна» ст. 172-12; «Зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем» ст. 172-13; «Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень» ст. 172-14; «Недбале ставлення до військової служби» ст. 172-15; «Бездіяльність військової влади» ст. 172-16; «Порушення правил несення бойового чергування» ст. 172-17; «Порушення правил несення прикордонної служби» ст. 172-18; «Порушення правил поведіння зі зброєю, а також речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення» ст. 172-19; «Розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів» ст. 172-20]. Важливість прийняття такого закону була зумовлена необхідністю забезпечення правопорядку і військової дисципліни у Збройних Силах України в умовах особливого періоду, особливо з огляду на значну кількість

випадків грубого порушення військової дисципліни, зокрема: вживання алкогольних напоїв у місцях злагодження бойових підрозділів та районах проведення антитерористичної операції військовослужбовцями Збройних Сил України, які призвані під час часткової мобілізації; самовільного залишення військових частин або місць служби; непокори чи невиконання наказів командирів.

По-друге: доктринальна характеристика спеціальної адміністративної відповідальності військовослужбовців, як видається, базується на необхідності з'ясування, перш за все, сутності та особливостей поняття «військовий адміністративний проступок» (у законодавчій редакції – військове адміністративне правопорушення). Важливо зазначити, що уперше на нормативному рівні надано визначення поняття «військове адміністративне правопорушення» як протиправна винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність військовослужбовця, за яку передбачено адміністративну відповідальність, визначену Главою 13-Б КУпАП [2]. При цьому важливо звернути увагу на те, що назване визначення поняття «військове адміністративне правопорушення» надано у підзаконному нормативно-правовому акті, хоча дотримуючись законодавчої традиції та вимог юридичної техніки, таке визначення слід було би передбачити у Примітці, якою слід доповнити ст. 172-10 КУпАП. Стосовно самого визначення, то, як видається, воно є досить конкретним, чітким та однозначним.

По-третє: спеціалізована адміністративна відповідальність військовослужбовців характеризуються тим, що:

1) відповідальність за вчинення адміністративних проступків, передбачених ст.ст. 172-10–172-20 КУпАП, настає виключно за КУпАП: положення Дисциплінарного статуту ЗСУ [3] не застосовуються;

2) санкція ст.ст. 172-10–172-20 КУпАП передбачає тільки два види покарання: штраф і арешт з утриманням на гауптвахті. При цьому слід зазначити, що питанню застосування названих видів адміністративних стягнень приділено увагу у монографії «Таксономія правових заходів» [4];

3) протоколи про адміністративний проступок складають тільки: а) командири (начальники) військових частин (установ, закладів) – п. 14 ч. 1 ст. 255 КУпАП; б) командири підрозділів, які уповноважені на те командирами (начальниками) військових частин (установ, закладів) – п. 14 ч. 1 ст. 255 КУпАП; в) органи управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (посадові особи військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку не уповноважені складати протокол) – п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП; г) прокурор – п. 11 ч. 1 ст. 255 КУпАП;

4) порядок складання протоколів про військові адміністративні проступки та оформлення справи регламентується Інструкцією зі складання протоколів та оформлення матеріалів про військові адміністративні правопорушення [5]. Стосовно цієї особливості слід звернути увагу на такі важливі моменти:

а) уповноважена посадова особа органу військового управління Військової служби правопорядку, орган управління ДССТ є суб'єктами складання протоколу у разі: або виявлення нею/ним безпосередньо факту вчинення військовослужбовцем військового адміністративного проступку, або отримання інформації про вчинення такого проступку від інших осіб;

б) строк складання протоколу: уповноважена посадова особа складає протокол не пізніше 24 годин з моменту виявлення військовослужбовця, який вчинив військовий адміністративний проступок;

5) розгляд справи: здійснюється лише районним місцевим судом (ст. 221 КУпАП);

б) строк розгляду справи: скорочений – 1 доба (ч. 2 ст. 277 КУпАП);

7) збирання, узагальнення, аналіз та облік інформації про військові адміністративні правопорушення здійснюється відповідно до вимог Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту [2].

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період : Закон України від 05.02.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-19#n15>.

2. Про затвердження Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту : наказ Міноборони України від 29.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1451-18#Text>.

3. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>.

4. Біла-Тіунова Любов. Адміністративні правові заходи, що застосовуються до військовослужбовців Збройних Сил України за військові адміністративні проступки. *Таксономія правових заходів* : монографія / за ред. проф. О. Козаченка. Миколаїв : Ілліон, 2024. 572 с. С. 42–76. URL: <https://hdl.handle.net/11300/27753>.

5. Про затвердження Інструкції зі складання протоколів та оформлення матеріалів про військові адміністративні правопорушення : наказ Міноборони України від 23.10.2021 р. № 329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1622-21#Text>.